

Nr 966

Av herrar **Antonsson** och **Dahlgren**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 174, angående statsbidrag till politiska partier.*

En fri opinionsbildning är en förutsättning för att demokratin skall kunna fungera. Det är sålunda nödvändigt, att de politiska partierna får de härför nödvändiga resurserna. Den opinionsbildnings- och informationsverksamhet, som partierna numera måste driva, kan endast delvis finansieras genom avgifter eller annat stöd från medlemmarna. Om partierna därmed blir beroende av ekonomiskt stöd från utanförstående enskilda intressen, kan opinionsbildningens frihet sättas i fara. Ett statligt stöd till partiernas allmänna verksamhet måste från denna utgångspunkt bedömas som nödvändigt.

I den förevarande propositionen nr 174 föreslås, att politiskt parti, som är representerat i riksdagen och bedriver opinionsbildande verksamhet bland sina medlemmar och bland allmänheten, skall få statsbidrag. Som ytterligare bidragsvillkor skall enligt propositionen gälla, att partiet i det senaste andrakammarvalet fått minst ett mandat och minst två procent av de i hela riket avgivna giltiga rösterna. Bidraget föreslås utgå till varje bidragsberättigat parti med 60 000 kronor per riksdagsmandat och år. Det nya bidragssystemet skall enligt förslaget tillämpas fr. o. m. kalenderåret 1966. Kostnaderna för detta år beräknas till cirka 23 milj. kronor.

På grundval av vad ovan anförts bör det anses självklart, att staten skall lämna partierna bidrag till kostnaderna för deras opinionsbildnings- och informationsverksamhet. Principfrågan bör sålunda i stort sett inte föranleda meningsskiljaktigheter. Betydligt vanskligare är det att fastställa lämpliga och riktiga grunder för fördelningen av ett allmänt partistöd. Denna fråga kräver enligt vår mening mera ingående överväganden än de som presenterats i propositionen.

Den i propositionen föreslagna fördelningsmetoden är helt proportionell, d.v.s. baserad på partiernas styrka i förhållande till varandra. Som fördelningsfaktor har valts partiernas representation i riksdagens båda kamrar tillsammans. I den mån fördelningen skall ske proportionellt, bör man emellertid enligt vår mening välja en fördelningsfaktor, som ger uttryck åt partiernas styrka i bemärkelsen av deras förankring i folkopinionen. En lämplig måttstock är härvid sålunda antingen partiets andrakammarrepresentation eller dess röstetal vid de allmänna valen.

Det väsentliga för partiernas verksamhet är enligt vår mening att de

ges möjligheter att inrikta sin opinionsbildning på allmänheten, d.v.s. hela det svenska folket. Det är och måste vara varje partis målsättning att vinna så stor anslutning som möjligt från samtliga grupper i samhället.

En opinionsbildning inriktad på hela valmanskåren medför givetvis i stort sett samma kostnader för alla partier — t. ex. för spridande av broschyrer, affischer och valtidningar och för användande av andra media att nå ut till medborgarna och bilda opinioner.

Propositionens syfte att skapa ett ekonomiskt grundstöd för varje parti med viss representation, som ger möjlighet till opinionsbildning i hela valmanskåren, talar sålunda för att de olika partierna tillföres lika belopp. Man kan sålunda på goda grunder utgå från att etablerade partier med viss anslutning har vissa grundkostnader, därest de skall ha möjlighet att nå ut till hela folket med sin opinionsbildande verksamhet.

Emellertid får man förutsätta att ett större parti har vissa högre kostnader för att hålla en mera omfattande partiorganisation kontinuerligt funktionsduglig, såväl under som mellan valen.

Denna omständighet och flera andra skäl talar för att man inte kan renodla principen om ett lika stort ekonomiskt stöd till varje härför berättigat parti.

I praktiken torde man få göra en sammanvägning av principen att varje parti borde ha samma möjlighet att bedriva opinionsbildande verksamhet i hela valmanskåren, varav följer ett lika stort samhälleligt stöd, med det förhållandet att ett större parti har vissa högre kostnader för att hålla en större intern partiorganisation funktionsduglig och kontinuerligt arbetande.

Starka skäl talar för att man vid fördelningen av det allmänna partistödet söker nå en avvägning med hänsyn till här ovan angivna faktorer.

Detta syfte kan uppnås genom en fördelning efter regressiv skala, innebärande t. ex. att ett parti med större antal andrakammarmandat erhåller mindre belopp per mandat än ett parti med mindre antal mandat. Man når samma syfte med ett fast belopp upp till ett visst antal mandat samt tillämpning av en fallande skala för återstående mandat.

Hur den lämpligaste och riktigaste fördelningen skall utformas kräver naturligtvis närmare överväganden.

I propositionen hävdas, att något annat än en proportionell beräkning efter enhetliga grunder inte kan komma i fråga, om man vill undvika att bidragssystemet inbjuder till uppsplittring på småpartier eller får andra, inte avsedda återverkningar på partiförhållandena. Denna motivering kan givetvis inte avse förhållandena mellan de partier, som uppnått representation i andra kammaren och sålunda övervunnit den spärr, som finns inbyggd i valsystemet. Vi delar givetvis den uppfattningen, att det allmänna partistödet inte bör få en sådan utformning, att det stimulerar till upp-

komsten av en mängd småpartier, så att demokratiens arbetsduglighet hämmas. Å andra sidan bör partistödet inte utformas på sådant sätt, att nya partibildningar allvarligt försvåras. Från sistnämnda utgångspunkt synes oss den i propositionen föreslagna tvåprocentspärren omotiverad.

De i propositionen föreslagna fördelningsgrunderna är sålunda inte tillfredsställande. Samtidigt står det emellertid klart, att det allmänna partistödet bör införas så skyndsamt, att det kan utnyttjas av partierna inför 1966 års kommunalval. Då partierna behöver tid för planering och uppläggning av valrörelsen, bör beslut fattas redan av innevarande höstriktdag. Från nämnda utgångspunkter är vi beredda att acceptera propositionen vad beträffar kalenderåret 1966. För tiden därefter bör emellertid lämpligare och riktigare fördelningsgrunder utformas, vilken fråga kräver en särskild översyn.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 174 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn av det allmänna partistödets utformning för tiden från och med kalenderåret 1967 med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna.

Stockholm den 30 november 1965

Johannes Antonsson

Anders Dahlgren

Nr 967

Av herr **Bohman m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 174, angående statsbidrag till politiska partier.*

(Lika lydande med motion nr 817 i Första kammaren)

Stockholm den 30 november 1965

Gösta Bohman

Leif Cassel

Hans Nordgren

Rolf Eliasson

Bo Turesson

Tage Magnusson

Karin Wetterström